

מאפייני הגיל המודרך שכבת ז'

שכבת ז' היא שנת הפתיחה מחדש. כמעט כל מה שהיה יציב משתנה בבת אחת: הגוף משתנה, בית הספר מתחלף, המפה החברתית נבנית מחדש- וגם המשימה ההתפתחותית עצמה משתנה. חניכי/ות שכבת ז' עוברים/ות שינויים פיזיולוגיים ונפשיים המשפיעים על תפיסת עולמם/ן, על יחסם/ן לעצמם/ן, לאחרים/ות ולהיבטים שונים של המציאות. המחקר מתאר זאת כמעבר מגיל הילדות לגיל ההתבגרות- המטלה המרכזית כבר איננה התאמה לקבוצה, אלא יצירת זהות עצמית.

עניין זה יכול להסביר במידה מסוימת גם את הירידה במספר החניכים/ות בכיתה ז' בתנועות הנוער, וגם את הקשיים העומדים בפני צוותי ההדרכה בבואם ליצור מסגרת קבוצתית קבועה. השאלה הפנימית של השנה היא הרחבה של שאלת שכבת ו'- לא עוד "מי אני מעבר לקבוצה?" אלא "מי אני בעולם שהשתנה?".

מי אני? (מאפיינים התפתחותיים)

- אני בפתחו של גיל ההתבגרות: הצמיחה המהירה מתחילה, הבנות לרוב מקדימות, והפערים בשכבה גדולים.
- ההבדלים בקצב ההתפתחות הם מקור מבוכה עבורי- נדרשת הרגעה, לכל אחד/ת קצב משלו.
- אני חווה תהליכי שינוי מואצים וחוויות חדשות שמשנות את עולמי, מה שיוצר אצלי רגשות עזים ושליטה מוגבלת בהם.
- החשיבה המורכבת והביטוי העצמי שלי משתפרים, לצד תחילת הטלת ספק בסמכות וחזקת הנפרדות מההורים.
- התגברות העיסוק בשאלות של זהות, מי אני?, באמצעות התנסות, בחינת אפשרויות, ותפקידים מגוונים.
- אני בגיל של התעוררות וסקרנות מינית המלווה במבוכה.

מה מעסיק אותו/ה?

- העיסוק המרכזי: בנייה מחדש של המפה החברתית- "איפה אני ממוקם/ת בסדר החדש?"
- מתח בין הרצון "להיות כמו כולם/ן" לבין הצורך להתבדל ולבטא ייחודיות.
- שאלת השייכות לצופים (שנת הנשירה הגדולה בתנועות הנוער).
- עיסוק בהשוואה פיזית- מי כבר צמח/ה ומי עוד לא- מקור למבוכה וחששות.
- המתח בין המינים הופך לנוכחות קבועה: בחינה, משיכה, סקרנות ומבוכה.
- הרחבת השימוש ברשתות חברתיות, בדגש על טיקטוק כפלטפורמה מרכזית המאפיינת בתוכן בידורי-רגשי והאדרה של משפיעני/ות רשת.

מה מקום הקבוצה בחיים שלי?

- הקבוצה משנה תפקיד- ממרחב של התמזגות לזירה שבה מחדדים/ות את הזהות האישית.
- דעת החברים/ות היא החשובה והקובעת, נאמנות לחברים/ות לפני נאמנות למבוגרים/ות או ל"מערכת".
- בהשוואה לכיתות צעירות יותר- פחות מקרי חרם, אך כאשר הם מתרחשים- לרוב חמורים יותר.
- הקבוצה מתפצלת לתתי-קבוצות וחבורות על בסיס דמיון ותחומי עניין משותפים.
- בצופים בשנה זו יש לרוב שינויים בהרכב הקבוצה ולכן קשה ליצור מסגרת קבוצתית קבועה, אך זו הזדמנות לגיוס חדשים/ות וצירוף מי שעד כה לא מצאו את מקומם/ן.
- הזדמנות לשימור חניכים/ות- כשהקבוצה החברתית בבית הספר משתנה, הקבוצה הצופית היא עוגן של המשכיות.

איך המציאות הישראלית של השנים האחרונות השפיעה עליי?

- שנות היסודי הראשונות בקורונה, השאר בצל המלחמה, ועכשיו התבגרות בתוך מצב חירום מתמשך.
- המלחמה פוגשת את משימת גיבוש הזהות בדיוק בפתיחתה. מתח וחרדה עלולים להעצים את משברי הגיל ולהשפיע על גיבוש הזהות.
- ערוץ החשיפה המרכזי- הרשתות החברתיות, בהן החשיפה לא מווסתת, משלבת תכנים קשים ומידע כוזב.
- ילדי/ות יישובי הגבול נושאים/ות חוויות של עקירה, אובדן שגרה וקהילה- ונדרשת עבורם/ן רגישות ייחודית.
- ילדים/ות להורים בכוחות הביטחון (בסדיר ובמילואים) נמצאים/ות במרחב ביתי מתוח, ותקופות בהן ההורה לא בבית.
- גורמי החוסן- דמות בוגרת תומכת, קהילה, קבוצת שווים ונתינה- הם בדיוק מה שהקבוצה הצופית מציעה.
- שפת התושייה- מסוגלות, משאבים, פתרונות- מדברת אל גיל שרוצה להיות בוגר ופעיל.

עקרונות הדרכה למדריך/ה שכבת ז'

- **לבנות את הקבוצה מחדש במכון:** להשקיע ביצירת מסגרת קבוצתית קבועה ומושכת, לנצל את המפה החברתית הנפתחת לגיוס חניכים/ות חדשים/ות וצירוף מי שעד כה לא מצאו את מקומם/ן, ולשמור על מרקם קבוצתי שלם, שבו תתי-קבוצות והחבורות מתקיימות זו לצד זו במרחב המאפשר בירור זהות, אותנטיות ושונות.
- **להפוך לדמות שנעזרים בה:** בשנה שבה ההורים מורחקים, המדריך/ה הוא/היא הדמות הבוגרת שהמתבגר/ת בחר/ה וזה משמעותי. לכן חשוב שנהיה קשובים/ות ללחץ שהם/ן נתונים/ות בו, לעודד שיחה על רגשות ולהכיל את סערת הרגשות והדרמטיות בלי לבטל אותה.
- **להרגיע סביב הגוף ולהימנע ממבוכה:** להביא בחשבון את הכוח הפיזי של כל אחד/ת, לאתגר, ולהקפיד שפעילויות לא ייצרו השוואה גופנית פומבית - הגיל עושה זאת מספיק בעצמו.
- **להיות ערים/ות למתח בין המינים** ולאפשר שיח בריא על התנהגות נאותה ועיצוב נורמות מכבדות בין המינים, וכשצריך- לבקש סיוע וכלים.
- **להיכנס לעולם הדיגיטלי שלהם/ן בסקרנות ולא בשיפוטיות:** בעולם שבו טיקטוק היא הפלטפורמה המרכזית והמשפיענית/ות הם הדמויות לחיקוי, שיח פתוח על מה צורכים/ות, מי המודלים והעלאת מודעות לסיכונים הרשת הוא חשוב מאין כמוהו.
- **לתת למלחמה מקום ולתת לחניכים/ות תפקיד:** בגיל שבו המתח והחרדה עלולים להתערבב במשברי ההתבגרות, שגרת פעילות יציבה ושיח פתוח ומווסת על המציאות הם עוגן.

"אָדעם פֿאַרן פֿאַרן, צֶרִיף אָדעם" לגולדברג

חזקו ואמצו!